

STÉGMAYER MÁRK

Johannes Kepler Universität Linz Institut für Gesellschafts- und Sozialpolitik

A V4-rezsimek összehasonlítása: Miért ellenállóbb Csehország és Szlovákia a karizmatikus plebiszcter vezetőkkel szemben, mint a lengyel és a magyar rezsim?

A közép- és kelet-európai rendszerváltozások után a visegrádi országokat sikeres transzformációs demokráciáknak, a NATO-hoz és az EU-hoz való csatlakozás után pedig sikeres liberális demokráciáknak írták le. Azonban a 2000-es évek elejétől kezdve, de különösen a nagy recesszió után világossá vált, hogy ezen országok átalakulása nem tekinthető véglegesnek. Autoriter vezetők kerültek hatalomra, akik megpróbálták megváltoztatni a demokratikus berendezkedést. Míg a cseh és a szlovák demokrácia ellenállóbbnak tűnik a változásokkal szemben, addig a magyar és a lengyel állam átalakult plebiszcter vezérdemokráciákká. A projekt célja annak vizsgálata, hogy az Orbán és Kaczyński által vezetett rendszerek hogyan maradhatnak sikeresek az egyébként hasonló V4-es országokban, miközben a cseh és a szlovák vezérdemokráciák középtávon megbuknak. A kutatás két kulcsfontosságú különbséget talált, amelyek magyarázatot adhatnak az eltérésekre. Először is, a Magyarországon és Lengyelországban feltűnt vezetők történelmi gyökerei a rendszerváltás idejére gyökereznek, és mindketten az őket megelőző elnyomó rendszer elleni szabadságharcosokként kezdték pályafutásukat. Ez lehetővé teszi számukra, hogy kontinuumot képezzenek a szocialista és a poszt-szocialista korszak között, és egyszerre tudjanak anti-szocialista és anti-nyugati vezetőként a nép előtt feltűnni. Ezen túlmenően a vallást, különösen a kereszténységet identitáspolitikájuk meghatározó elemeként használják fel karizmatikus hatalmuk fenntartásához, kihasználva a két ország kereszténységhez fűződő szoros történelmi kötődését. Az esetek azt mutatják, hogy bár Csehországban és Szlovákiában is megjelennek a plebiszcter karizmatikus vezetők, a fenti tényezők hiánya miatt nem képesek hosszú távon sikeres rezsimeket létrehozni.